

Lubim Slovencom, kateri gozde posedujejo, na znanje in poduk dajemo

Tomaž KOČAR*

Predpisi, uredbe, odredbe in navodila v zvezi z gospodarjenjem v gozdovih so na Slovenskem že zelo stari (od 15. stol. naprej). Te uredbe zasledimo v t. i. gozdnih redih (prvi "Ortenburški" iz leta 1406), po letu 1852 pa že kot zakon o gozdovih.

V času kolonizacije naših dežel (14.-15. stol.) in pozneje so gozdove izredno močno sekali, krčili, skratka, zmanjševali gozdne površine. Tudi danes se ponekod na manjših pa tudi večjih površinah, kažejo podobni pojavi oz. težnje (nedovoljeni goloseki - krčivte gozdov). Iz zakona o gozdovih (1993) tudi danes veje skrb za gozdove, v nasprotnem (povzročanje škode) pa zakon prav tako kot pred "sto leti", predpisuje sankcije in kazni. Na žalost pa stvarnost precej odstopa od zakonskih določil, posebno pri uveljavljanju - izvajanju kazenskih določb (kaznovalna politika je premalo učinkovita, dolgotrajnost postopkov na sodiščih, ipd.).

Eden izmed načinov kako preseči sedanje stanje je tudi pogled v preteklost. Za ilustracijo, kako je oblast pri nas ukrepala v takih in podobnih primerih v obdobju na prelomu 19. v 20. stoletje, bom tu navedel dva dopisa (dobesedni prepis) iz leta 1887 oz. 1891 ter iz leta 1901 oz. 1902. Iz vsebine obeh dopisov razberemo problematiko gospodarjenja z gozdovi oz. gozdnimi zemljišči na strmih predelih (varovalni-"branični" gozdovi), ki so bili poleg tega obremenjeni še s pašo.

Dopis št. 5648¹

poslalo: Okrajno glavarstvo v Kamniku
prejela: Cesarsko-kraljeva okrožna gozdna inšpekcija v Kranju

Na podlagi oglada, kateri se je vsled prošnje Jožefa Malija in sodrugov z dne 31. avgusta 1887. leta in dalje vsled prošnje Simona Slapnika in 34 drugih udeležencev z dne 14. septembra 1891 vršil 16. in 17. maja letošnjega leta na lici mesta, izjavil je gospod c. kr. gozdni adjunkt pri obravnavi dne 18. maja t. l. sledeče:

Vso gozdno skupovino, katere se tičejo gori omenjeni dve prošnji in katera se je bila v večjem obsegu s tukajšnjim odlokom z dne 8. marcija 1891. leta št. 118 proglasila branivnim gozdom in ki obsega parc. št. 1854, 1855, 1866, 1870, 1871, 1809, 1810, 1813, 1890, 1611, 1633, 1634, 1662, 1663, 1343, 1385, 1245/1.

1245/2, /3, /4, 1329/1, 1329/2, 1894/1, 1894/2 in 1892 davčne občine Špitalič, deliti je v tri dele.

Najvišji, deloma strmi, deloma zmerno nagnjeni, sedaj še precej dobro se smrekami in bukovim lesom zaraščeni del, smatrati se ima še nadalje branivnim gozdom in tedaj ni dopuščati, da bi se ondi na golo izsekavalo.

Drugi ali srednji kadunjčasti (rupasti) kakih 600 oralov² obsegajoči, le sem ter tja obraščeni del izločuje se iz okolišja branivnih gozdov. Tretji ali spodnji (najnižji), deloma že popolnoma opustošeni del ima se tudi za naprej smatrati branivnim gozdom³ in bode treba tu na katerih krajih umetno pogojzdovati.

Kar se tiče paše, izvršuje se ista v najvišjem in srednjem delu lahko neomejeno, v spodnjem delu pa se bo le toliko omejila, kolikor bo to vsled sadenja potrebno.

Posamezne planjave, v katerih se bode moralo v spodnjem delu saditi, odkazale se bodejo pozneje.

Glede na to razjasnilo c. kr. gozdnega izvedenca izjavili so vsi udeleženci enoglasno, da hočejo najvišji del dotičnih gozdov vedno smatrati branivnim gozdom in da se zavezujejo, ondi ne več bodi si izsekavanjem, bodi si s požiganjem napravljati goljav. dalje isto tako spodnji (najnižji) del smatrati branivnim gozdom in so si le pridržali pravico pritožbe zoper predpise, ki imajo slediti glede pogojzdovanja.

Dalje preklicali so glede na to, da se jim je pustila v gornjem in srednjem delu paša neomejeno, svojo prošnjo z dne 31. avgusta 1887. leta za spremenitev gozda v pašnike. Kar c. kr. okrajno glavarstvo s tem osvedočuje.

Od oglednih stroškov v znesku 61 glđ. 62 kr., katere plačati so vsi udeleženci "in solidum dolžni"⁴, pripada za zdaj na Vas 1 glđ. 62 kr. in imate ta znesek najdalje v 14 dneh pri tukajšnjem uradu vplačati, ker bi se drugače postopalo z rubežnico proti Vam.

Kamnik dne 27. maja 1892

c. kr. okrajni glavar

¹ Iz zasebnega arhiva - gozdarske zadeve: Okrajno glavarstvo Kamnik; čas: konec 19. oz. začetek 20. stoletja; fascikel št. 14: Krčivte gozdov v Kamniku za časa avstro-ogrskemu monarhije; zadeve: krčivte, pogojzdovanja, varovalni gozdovi, koncesije za plavbo lesa i. dr.

² 600 oralov je približno 345 ha

³ branivni - zaščitni

⁴ "in solidum dolžni"-v denarju oz. v gotovini

* T. K., dipl. inž. gozd., Polje, c. XL/4, 1260 Ljubljana-Polje. SLO

Gozdarstvo v času in prostoru

V dopisu navedene gozdne parcele ležijo na južnih pobočjih Menine planine, nad cesto Kamnik-Motnik oz. odsekom iz te ceste, t. j. odcep za Češnjice, Zg. Okrog, Menina planina ter nad zaselkom Nova Reber in zahodno od Sv. Miklavža. Zdaj so ti gozdovi v celoti lesnoproizvodni (ne varovalni!) in uvrščeni v gozdno-gospodarsko enoto Tuhinj-Motnik, k. o. Špitalič v oddelkih 30, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 44, 45, 46, in 47. Nakloni pobočij dosega vrednosti do 35 stopinj, nadmorske višine pa od 650 do 1300 m. Površine pokrivajo bukovi gozdovi, predvsem združba *Cephalantho-Fagetum* (*Carici albae-Fagetum*), deloma tudi *Hacquetio-Fagetum* i. dr.; značilne so nizke hektarske zaloge (povprečno pod 100 m³/ha).

Naslednji dopis je obravnavalo "c. kr. Okrajno gozdno nadzorništvo za Kamnik in Litijo v Ljubljani" (der k. k. Bezirksforstinspektion). Spis je v Ljubljani prevzela dne 6. 5. 1902 višja instanca, t. j. "der k. k. Oberforstkommisär" (višji oz. visoki gozdni komisar) Pjetschka⁵.

Dopis št. Z. 13.762 / 02

Naj prejme

1. Primož Žagar v Okroglem h. št. 1
2. Franc Dolinšek v Okroglem h. št. 2
3. Miha Martinc v Okroglem h. št. 3

Po nasvetu c. kr. gozdnega nadzorništva naznani se Vam, da:

- ad.1. spadajo Vaše v davč. obč. Bisteršica v kraju Kamniški vrh ležeče gozdne parcele,
- ad.2. spadanta Vaši v davč. obč. Bisteršica v kraju Kamniški vrh ležeči gozdni parceli,
- ad.3. spada Vaša v davč. obč. Bisteršica v kraju Kamniški vrh ležeča gozdna parcela,
- ad.1. št. 653, 654 in 659 v obsegu 0,6229 ha in 3,6635 ha,
- ad.2. št. 655 in 657 v obsegu 1,4293 ha in 0,3708 ha,
- ad.3. št. 651 v obsegu 6,9833 ha (15.6743 ha),

po legi in kakovosti med one gozde-takozvane varstvene gozde⁶, katere so gospodariti v smislu določb paragrafov 6 in 7 gozdne postave⁷, na kar se s pristavkom opozarjate, da je vsako sekanje na golo strogo prepovedano in da se kaznuje v smislu paragrafa 8 iste postave z globo od 40 do 400 Kron.

⁵ Zašlužen za ureditev parkovnih gozdov v Ljubljani-Tivoli (op. Kočar)

⁶ varstvene - varovalne

⁷ gozdne postave - zakon o gozdovih (op. Kočar)

Urad "c. kr. Gozdnega nadzorništva" v Kamniku je dne 25. okt. 1887 izdelal: Načrt (skica) gozdnih parcel v davčni občini Špitalič, na katerih so bili gozdovi razglašeni kot varovalni ("zaščiti, branivni, varstveni"). V zgornjem delu skice je označena "deželna" meja med Kranjsko in Štajersko, na levi pa meji k. o. Špitalič na k. o. Hribe.

Zoper to naredbo Vam je prosta pritožba na c. kr. deželno vlado v Ljubljani tekom 14 dni začeti ob vročitvi sledečega dneva. Morebitna pritožba bi se morala vložiti pri podpisnem c. kr. okrajnem glavarstvu.

Kamnik 31. 10. 1901
c. kr. okrajni glavar

V dopisu navedene parcele ležijo v k. o. Bistričica, kjer so bili gozdovi v času izdaje dopisa uvrščeni med varovalne gozdove, imenovane v takratnem izrazoslovju branivni, zaščiti, varstveni gozdovi (Schutzwaldungen). Navedena dva paragrafa (6 in 7) "gozdne postave", se nanašata na zakon o gozdovih, ki je stopil v veljavo 3. decembra 1852. Dalje so bili gozdovi na parc. št. 631, 654 in 659 k. o. "Bisteršica", okraj Kamnik, vpisani v t. i. "Izkaz o spodrejah od gospodk ukazanih in drugih naredbah zoper gozdno pokonč-

vanje (Ausweis über behördlich angeordnete Aufforstungen und sonstige Vorkelrungen gegen Waldverwüstungen). Vse v dopisu navedene parcele oziroma gozdovi so bili v letu 1902 zavedeni v evidenci pristojnega gozdnega urada v Karnniku v t. i. "Izkaz o gozdnih objektih, kateri se nahajajo v zgoraj imenovani občini (Ausweis über die in der obgenannten Gemeinde befindlichen Waldobjekte)". Kot vrsta kulture so površine navedenih gozdov vpisane pod "Visoki gozd (Hochwald)" in "Listovje (Laubholz)". Zdaj so ti gozdovi kot lesnoproizvodni gozdovi zajeti v gozdnogospodarski enoti Kamnik (1990-1999), k. o. Bistričica, odd./ods. 3.b. Skupna površina gozdov v navedenih parcelah je zdaj za približno 0,50 ha manjša (15.1683 ha); gozdovi ležijo na nadmotski višini od 800 do 900 m, pobočja z Z in JZ legami. Bukovi gozdovi so

uvrščeni v gospodarski razred "acidofilno bukovje" (kisli bukov gozd).

Gozdni zakon iz "ranjke Avstrije" (1852) s svojimi dopolnitvami v letih tja do konca 19. stol. je bil zelo napreden. V njem je bila močno poudarjena skrb za gozdove, saj so končno le-ti "stvar" družbe, države, nas vseh, ne pa posameznikov. Tudi zakon o gozdovih (1929) "stare Jugoslavije" (med obema svet. vojnama) je vseboval podobne določbe kot stari avstrijski zakon iz leta 1852. Isto lahko trdimo za zakone o gozdovih, ki so bili v veljavi pri nas po 2. svet. vojni. Kršitve zakonskih določil so se vedno dogajale, tako tudi danes, prav tako sankcije in kazni. Če kaj velja parola, geslo, klic ali kakorkoli že to imenujemo, naj bo: ČUVAJMO GOZDOVE-OHRANJAJMO ZDRAVE IN SANIRAJMO BOLNE GOZDOVE!

Strokovno posvetovanje Protipožarna in integralna zaščita gozdov na območju Gozdne uprave Senj, 14.-16. maja 1998

1 UVOD

Na Hrvaškem je zaradi izjemno velike požarne ogroženosti gozdov v Dalmaciji, Kvarnerju in v Istri protipožarna zaščita zelo dobro razvita. Sistem ocenjevanja in obveščanja o požarni ogroženosti gozdov neprimerno bolje deluje kot v Sloveniji. Želeli smo se seznaniti z izkušnjami hrvaških kolegov, spoznati organiziranost in tehnično opremljenost in tudi v Slovenijo prenesti tovrstno znanje, saj postajajo požari v naravi v Sloveniji vedno večji problem. Tudi pri reševanju raziskovalnih problemov iz varstva gozdov v preteklosti se je večkrat pokazalo, da so rezultati tako v Sloveniji kot na Hrvaškem podobni. Seveda je osnovni razlog za to dejstvo predvsem v geografski bližini obeh območij in v podobnosti gozdov. Zato smo v Sloveniji povezali inštitucije in strokovnjake, ki jih problematika varstva gozdov zanima, in se odpravili v Senj ter na Rab

Strokovnega posvetovanja Protipožarna in integralna zaščita gozdov na območju Gozdne uprave Senj so se udeležili naslednji predstavniki iz Slovenije: iz Oddelka za gojenje in varstvo gozdov Zavoda za gozdove Slovenije - vodja Oddelka Z. Grecz, dipl. inž. gozd., in J. Jakša, dipl. inž. gozd.; iz Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire BF - doc. dr. I. Potočnik;

predstavniki izvajalskega podjetja iz Sežane; 19 članov Kraškega gozdarskega društva iz Sežane; kot organizatorji pa Boštjan Košiček, dipl. inž. gozd. - predsednik Kraškega gozdarskega društva, ter sodelavci skupine za Varstvo gozdov in ekologijo divjadi Oddelka za Gozdno biologijo in ekologijo Gozdarskega inštituta Slovenije - mag. D. Jurc, mag. P. Kalan, mag. M. Čas in doc. dr. M. Jurc. Od hrvaških kolegov so se posvetovanja kot organizatorji udeležili predstojnik Katedre za varstvo gozdov in lovstvo Gozdarske fakultete v Zagrebu prof. dr. M. Glavaš ter sodelavci katedre dr. D. Diminič, dr. B. Hrašovec, mag. J. Margaletić; predstojnik Katedre za ceste Gozdarske fakultete v Zagrebu doc. dr. D. Pičman in mag. T. Pentek; doc. dr. Ž. Španjol iz Gozdarske fakultete v Zagrebu; od domačinov pa dr. V. Ivančević ter A. Pečanić, dipl. inž. gozd. iz Uprave gozdov Senj.

2 OZADJE - PREJŠNJE SODELOVANJE

Strokovno posvetovanje je rezultat plodnega sodelovanja med hrvaškimi in slovenskimi kolegi, ki se ukvarjamo predvsem s problematiko varstva gozdov. Dosedanje sodelovanje je potekalo predvsem na tako imenovanih interkatedrskih konferencah za Varstvo